

GREEN HOME
act green

MINISTARSTVO EKOLOGIJE, PROSTORNOG PLANIRANJA I URBANIZMA

JP ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE

Predmet: Komentari na planove upravljanja za NP Durmitor, NP Biogradska Gora, NP Lovćen, NP Skadarsko jezero i NP Prokletije za 2021 -2025. godinu

Poštovani/a,

U skladu sa obavještenjem zainteresovanoj javnosti, institucijama i organizacijama da se produžava vrijeme javnih rasprava za Planove upravljanja (2021 – 2025) za svih pet nacionalnih parkova, te da se ostavlja mogućnost dostavljanja komentara pisanim putem, ovim putem Vam dostavljamo komentare NVO Green Home na iste.

GENERALNE NAPOMENE:

- NVO Green Home pozdravlja činjenicu da je resorno Ministarstvo produžilo vrijeme trajanja javnih rasprava za planove upravljanja i omogućilo dostavljanje komentara u pisanoj formi, što je i zakonska obaveza koja proizilazi iz Zakona o nacionalnim parkovima.
- NVO Green Home izražava mišljenje da je imajući u vidu kompleksnost i važnost pitanja upravljanja ovim zaštićenim područjima i ulogu koju Ministarstvo ima u ovom procesu, predstavnik/ca Ministarstva morao/la aktivno učestvovati u javnim raspravama.
- NVO Green Home podvlači da se radi o istim dokumentima - planovima koji su pripremljeni 2020. godine te da su neznatno korigovani, te ostaju najasniji razlozi zbog kojih je usvajanje ovih planova odlagano ovoliko dugo.

OPŠTI KOMENTARI:

- Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore je bilo potrebno transformisati još od usvajanja Zakona o unaprijeđenju poslovnog ambijenta, te Zakona o nacionalnim parkovima. To je takođe i jedna od obaveza iz poglavlja 27. Sa tim u vezi, potrebno je što prije pronaći optimalno rješenje za ovo preduzeće kako bi se obezbijedila adekvatna zaštita, unaprijeđenje i razvoj nacionalnih parkova.
- Planovi upravljanja za svih 5 nacionalnih parkova moraju biti planovi za narednih 5 godina a ne za period koji je za nama. Iako ostaje nejasno kako je i na osnovu čega, prethodne, ali i ove godine, Ministarstvo dalo saglasnost na Programe upravljanja a bez važećih Planova upravljanja na osnovu kojih se isti donose, donošenje plana za period koji je za nama praktično dvije godine, nema nikakvog smisla. Planovi

GREEN HOME
act green

upravljanja se moraju uskladiti, aktivnosti koje su eventualno realizovane u prethodne dvije godine iz njih isključiti, a one koje su planirane za naredni petogodišnji period ostaviti.

- Podaci na kojima se zasnivaju Planovi upravljanja, a koji su vezani za sve oblasti se odnose na period zaključno sa 2019. godinom. Ovo se odnosi na sve podatke i oblasti koji mogu i treba da ukažu na trendove i kretanja. Podaci u planovima se moraju uskladiti i inovirati sa podacima iz 2020. i 2021. godine. Ovo se posebno odnosi na planiranje finansija za ovo preduzeće koje ne daje realni prikaz finansijskih potreba.

POSEBNI KOMENTARI:

PLAN UPRAVLJANJA NP SKADARSKO JEZERO 2021 - 2025

1. Strana 22. Tabela 3.

„Ulov sada“

Komentar: Kako je formirana cifra? Potrebno je u opisu tabele objasniti porijeklo podataka, kao i godinu koja je uzeta za procjenu.

2. Strana 31. Pasus 2.2.3. Socio-ekonomske odlike

„U narednom periodu potrebno je pospešiti buduća demografska i socijalna kretanja i zaustaviti negativne migracione tokove.“

Komentar: Kako je planirano realizovanje ovih radnji?

3. Strana 31. Podnaslov 2.2.3. Socio-ekonomske odlike

“Ekonomski i privredni razvoj ovog područja bio je dosta usporen i kretao se ispod državnog prosjeka, ali je poslednjih znatno uvećan broj turista, a samim tim i prihodi lokalnog stanovništva.”

Komentar: Kako u ovom dijelu Plana, tako i u drugim gdje se pominje veliki broj turista koji je posjetio ili će posjetiti park, potrebno je obrazložiti da to takođe predstavlja i veliki ekološki pritisak na park. Dodatno, nedostaje riječ “godina” u rečenici.

4. Strana 31. Podnaslov 2.2.4. Stanovništvo, demografija i naselja

„Vrlo je izvjesno da će rezultati sledećeg popisa koji se očekuje 2021. godine pokazati dalji pad u manjim i razuđenim selima Riječke nahije.“

Komentar: Tvrdnje vezano za popis koji svakako nije ni urađen 2021. nisu reprezentativne.

5. Strana 31. Podnaslov 2.2.5. Privredne i društvene djelatnosti

„Ribarstvo se odvija kroz formu kontrolisanog privrednog i sportskog ribolova.“

Komentar: Kada se govori o ribolovu, potrebno je pomenuti problem krivolova sa kojim se konstantno suočavamo, te tvrdnja da je ribolov kontrolisan ne stoji.

6. Strana 34. Podnaslov 2.2.7. Turistička infrastruktura

„U Parku su postojale tri osmatračnice za posmatranje ptica i to na Stanaju, Pjescima i Radušu, od kojih je u funkciji osmatračnica Stanaj.“

Komentar: Planirati osposobljavanje preostale dvije.

7. Strana 36. Podnaslov 2.3.1. Saradnja sa domaćim organizacijama i lokalnim zajednicama

„U saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja obezbijeđene su termalne kamere sa ciljem efikasnije kontrole prostora parka“

Komentar: Objasniti probleme sa upotrebom termalnih kamera odnosno činjenicu da su u kvaru.

8. Strana 41. Podnaslov 2.5.3. Fizička zaštita

„U proteklom petogodišnjem periodu unaprijeđena je saradnja sa pripadnicima Uprave policije, što je rezultiralo koordinacijom zajedničkih akcija na prostoru Parka, a iz čega je ostvaren povećan broj procesuiranih lica zatečenih u izvršenju nelegalnih aktivnosti, kao i povećan broj privremeno oduzetih sredstava i alata za vršenje izlova ribe.“

Komentar: Koji je broj procesuiranih lica? Da li su kazne sprovedene do kraja, odnosno jesu li dale rezultat kada je riječ o nelegalnim aktivnostima? Pojasniti.

9. Strana 41. Podnaslov 2.5.3. Fizička zaštita

„U ostvarivanju zaštite prostora, još uvijek su prisutne neke poteškoće i otežavajuće okolnosti koje utiču na kvalitet fizičke zaštite:

- nedovoljan broj nadzornika za vršenje poslova zaštite“

Komentar: U poslovima fizičke zaštite prostora trebaju se koristiti dronovi.

10. Strana 42. Podnaslov 2.5.4. Stručna zaštita

„Takođe mjere konzervacije koje su implementirane na pelikanu, nekada veoma ugroženoj vrsti koja je bila na granici opstanka, dala je izuzetne rezultate u povećanju trenda populacije.“

Komentar: Radi se o starim podaci. Stanje 2022. se znatno izmijenilo, pad populacije usled krivolova i ometanja staništa pelikana, kao i ptičjeg gripa. Potrebno izmijeniti/dodati trenutno stanje.

11. Strana 48. Podnaslov 2.6.1. Monitoring i istraživanja flore i vegetacije - Ubiranje ljekovitog bilja, šumskih plodova i gljiva u komercijalne svrhe

„Nemogućnost mapiranja staništa koja su pod pritiskom sakupljanja, jer radeći službenu zabilježku nadzornici bilježe lokalni naziv ili ime šireg područja za lokalitet na kojem je lice zatečeno u nelegalnoj radnji. Mape korišćene u radu na Google-Eath i u GIS-u, ne prepoznaju lokalne nazive područja. Za obezbjeđivanje preciznih podataka, neophodno je nadzornicima obezbijediti uređaja sa GPS koordinatama.“

Komentar: Svaki pametni telefon može zabilježiti koordinate određene lokacije.

12. Strana 49. Podnaslov 2.6.1. Monitoring i istraživanja flore i vegetacije – Monitoring šumskih ekosistema, Tabela 16: defolijacija kruna drveća

„Analizom i obradom prikupljenih podataka na ukupno posmatranih 48 stabala, iako se radi o relativno malom uzorku, izvršena je kategorizacija oštećenja prema uzročniku i obimu.“

Komentar: Podaci ne mogu biti reprezentativni kada se radi o tako malom uzorku, što bi značilo da monitoring treba ponoviti u sledećem ciklusu.

13. Strana 55. Podnaslov 2.7.1. Uticaj na životnu sredinu

„U narednom planskom periodu JPNPCG će sprovoditi aktivnosti na umanjenju uticaja posjetilaca, kroz istraživanje i određivanje prihvatnih kapaciteta najposjećenijih lokaliteta, a na osnovu dobijenih rezultata pratiće se i regulisati broj posjetilaca, odrediti maksimalan broj brodova za organizovani prevoz turista i odrediti vremenski periodi prisustva brodova na jezeru.“

Komentar: Na koji način će se regulisati sve navedeno, ko? Navedene aktivnosti nisu planirane u planu.

14. Strana 56. Podnaslov 2.7.2. Stanje biodiverziteta

„Prilagođavanje i ublažavanje uticaja klimatskih promjena na šumske ekosisteme, unapređivanje zdravstvenog stanja, rast njihovih ekoloških vrijednosti i doprinos socijalnim prilikama, realizuje se preduzimanjem različitih mjera:

- Praćenje značajnih šumskih vrsta koje odlikuju ovaj Park, kao i vrsta koje imaju poseban diverziteti značaj - šume lovora na ostrvima Skadarskog jezera i šume skadarskog hrasta kao ostaci nekadašnjih šuma na području Gostiljske rijeke

GREEN HOME
act green

- Monitoring šumskih staništa, što je poseban zadatak prilikom upravljanja šumskim ekosistemima. U skladu sa Katalogom staništa NATURA 2000 definisanih na području ovog Parka potrebno je, u skladu sa preporukama organa uprave, vršiti aktivnosti na zaštiti i održavanju ovih značajnih staništa.“

Komentar: Da li samo praćenje/monitoring doprinosi zapravo prilagođavanju i ublažavanju uticaja klimatskih promjena i drugim navedenim stavkama u pasusu?

15. Strana 58. Naslov 2.8. INSTITUCIONALNA PITANJA RAZVOJA, IZAZOVI, PROBLEMI, OGRANIČENJA, PRIJETNJE, ŠANSE I MOGUĆNOSTI ZA UPRAVLJANJE OČUVANJEM NP SKADARSKO JEZERO

Prednosti u SWOT analizi

„- Izuzetno povoljna geografska pozicija parka koji je smješten između dvije ekonomski najrazvijenije cjeline u Državi: Glavnog grada Podgorice i crnogorskog primorja;

- Blizina najvažnijih i najemitivnijih turističkih odredišta: Barske i Budvanske rivijere i mogućnost brze i efikasne distribucije izletničkih tura sa crnogorskog primorja do Nacionalnog parka;

- Relativna blizina drugih turističkih centara, kao što je Dubrovnik (Hrvatska) i područja sjeverne Albanije;

- Izuzetno dobra promocija parka na međunarodnim berzama i sajmovima turizma, kao i unaprjeđenje sistema marketinga i promocije korišćenjem savremenih digitalnih formi;

- Trendovi turističkog tržišta pružaju mogućnost za razvoj održivog turističkog proizvoda, a koje u sinergiji sa poljoprivredom, zanatstvom i drugim uslugama doprinosi kvalitetu ukupne turističke ponude područja“

Komentar: Da li možemo posmatrati sve navedeno kao prednost s obzirom da sa sobom povlači veliki pritisak i ostavlja uticaj na životnu sredinu? Prednost je posmatrano sa strane turizma, ali sa strane zaštite parka ako se ne preduzmu određene mjere nije. Isto tako i za mogućnosti.

16. Strana 58. Naslov 2.8. INSTITUCIONALNA PITANJA RAZVOJA, IZAZOVI, PROBLEMI, OGRANIČENJA, PRIJETNJE, ŠANSE I MOGUĆNOSTI ZA UPRAVLJANJE OČUVANJEM NP SKADARSKO JEZERO

Nedostaci u SWOT analizi

Napomena: Nije pomenut nedostatak saradnje sa državom Albanijom, što je veoma bitno kad govorimo o zaštiti.

17. Strana 59. Naslov 2.8. INSTITUCIONALNA PITANJA RAZVOJA, IZAZOVI, PROBLEMI, OGRANIČENJA, PRIJETNJE, ŠANSE I MOGUĆNOSTI ZA UPRAVLJANJE OČUVANJEM NP SKADARSKO JEZERO – Mogućnosti u SWOT analizi

“Maksimalno korišćenje digitalnih oblika marketinga za bolju i adekvatniju međunarodnu promociju destinacije područja“

Napomena: Nije navedena niti iskorišćena mogućnost promocije NP CG u info Centru njemačkog parka Schwarzwald, koja je definisana Memorandumom o saradnji koji je potpisan sa njima.

18. Strana 64. Naslov 3.1. TABELA CILJEVA I AKTIVNOSTI PLANA UPRAVLJANJA

Cilj 1.7, Aktivnost 1.7.4. “Izvršiti analizu stanja i mapirati staništa na kojima je vršeno ubiranje divlje flore“

Komentar: Zašto samo u petoj godini? Na osnovu čega je određena dinamika za ovu i druge aktivnosti?

19. Strana 64. Cilj 1.9, Aktivnost 1.9.1

“Sprovoditi adekvatne mjere prilagođavanja i adaptacije šumskih ekosistema“

Komentar: Definisati značenje “adekvatnih” mjera.

20. Strana 72. Cilj 3.2. Aktivnost 3.2.1.

“Izraditi promo-video materijale i fotografije prirodnih i kulturnih vrijednosti“

Komentar: Nije pomenuto da JPNPCG posjeduje dronove i to 6 komada i nije data nijedna aktivnost koja bi se mogla implementirati uz pomoć ovih uređaja, pa čak ni priprema promotivnih video materijala i fotografija.

21. Strana 74. Cilj 4.1. Aktivnost 4.1.15.

“Unaprijediti infrastrukturu za krstarenje“

Komentar: Na šta se tačno ovo odnosi? Treba navesti.

22. Strana 76. Cilj 6.1. Aktivnost 6.1.1.

„Povećati broj izvršilaca u Službi zaštite i Službi za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture“

Komentar: U službi za ambijentalnu higijenu i infrastrukturu zapošljen je dovoljan broj ljudi.

23. Strana 81. Naslov 5. Kapitlne investicije

GREEN HOME
act green

“5. Plan - Izgradnja tržnica za prodaju ribe na tri lokacije: Virpazar, Rijeka Crnojevića i Podhum”

Komentar: Da li je tržnica ili otkupni centar? Pomijeniti?

PLAN UPRAVLJANJA NP PROKLETIJE 2021 - 2025

24. Str. 38. Naslov 2.5.3. Fizička zaštita

Nadzornici su u skladu sa Zakonom o zaštiti lica i imovine završili obuku u Policijskoj akademiji u Danilovgradu, čime su ispunili kriterijume propisane ovim zakonom i stekli uslove za obavljanje poslova zaštite prirodnih vrijednosti.

Komentar: Obrazložiti zašto se činjenica da su nadzornici završili obuku u Policijskoj akademiji označava kao obaveza?

25. Str. 46. Naslov Monitoring šumskih ekosistema

Oštećenja od požara su prema podacima inventure šume prisutne na oko 0,8%

Komentar: Obrazložiti prema kojim podacima inventure su prisutna oštećenja od požara.

26. Str. 53. Swot analiza

Komentar: U dijelu ‘Prijetnje’ treba dodati nelegalnu gradnju koja se povećala u velikom obimu na teritoriji Parka, naročito u dolini Ropojane i na Grebajama.

27. Str. 55. – Aktivnost 1.3.4. – Izvršiti analizu literaturnih i terenskih podataka unijetih u bazu

Komentar: Treba isplanirati ozbiljn bazu podataka, po grupama.

28. Str. 56. – Aktivnost 1.4.1. – Kartirati stanišni tip *3180 . Povremena kraška jezera (turlozi) na prostoru Ropojanskog jezera.

Komentar: Obrazložiti zašto su aktivnost planirane samo u prvoj i petoj godini?

29. Str. 57. – Cilj 1.8. – Stabilne populacije značajnih vrsta ptica, Vršiti monitoring ornitofaune

Komentar: Nedovoljno aktivnosti za ostvarenje cilja.

30. Str. 59. – Aktivnost 1.11.1. – Izraditi mobilnu aplikaciju za terenski rad u funkciji boljeg nadziranja stanja populacije

Komentar: Planirana je izrada prevelikog broja aplikacija koje nisu organizovane i povezane u jedan sistem.

GREEN HOME
act green

31. Str. 59. – Aktivnost 1.12.2. – Na osnovu monitoring izraditi bazu podataka nultog stanja u odnosu na koje će se sprovesti mjere konzervacije u budućnosti

Komentar: Data aktivnost se ovdje odnosi na svih pet godina, dok se ista aktivnost 1.10.3. odnosi samo na poslednju godinu.

32. Str. 64. – Aktivnost 4.1.2. – Izgraditi i urediti novi Centar za posjetioce

Komentar: Gdje je predviđen novi centar za posjetioce?

PLAN UPRAVLJANJA NP BIOGRADSKA GORA 2021 - 2025

33. Str. 60 Naslov 3.1. **TABELA CILJEVA I AKTIVNOSTI PLANA UPRAVLJANJA**

Cilj 1.3, Aktivnost 1.3.4 Izvršiti analizu stanja i mapirati staništa na kojima je vršeno ubiranje
“

Komentar: Zašto samo u petoj godini?

34. Str. 77 Naslov **4.2 Kapitalne investicije**

“5. Plan - Sanacija i antierozivne mjere rijeke Jezerštice i ispitivanje dna Biogradskog jezera-izrada glavnog projekta “

Komentar: Problem nije adekvatno opisan u planu, niti su aktivnosti koje je potrebno preduzimati a koje se odnose na ovaj problem bilo gdje zabilježene.

PLAN UPRAVLJANJA NP LOVČEN 2021 - 2025

35. str. 27. - Na području Parka nema izgrađenih kanalizacionih sistema, pa se otpadne vode iz objekata odvođe “septičkim jamama” - betoniranim ili ozidanim rezervoarima sa propusnim dnom, a često i sa propusnim zidovima iz kojih se nedovoljno prečišćena otpadna voda upušta u okolinu.

Komentar: Pitanje kojem treba posvetiti pažnju u aktivnostima.

PLAN UPRAVLJANJA NP DURMITOR 2021 - 2025

36. Str. 11, podnaslov 1.2.2. Metodološki pristup izradi Plana upravljanja,

Za izradu ovog plana upravljanja korišćene su smjernice date u priručniku IUCN za upravljanje zaštićenim područjima - „Guidelines for Application of Protected Area

GREEN HOME
act green

Management Categories[A1] “, koji je bio značajan vodič i instrument za izradu savremenog plana upravljanja po principima najbolje međunarodne prakse.

Komentar: Svi planovi upravljanja su rađeni na isti način a jedino se u ovom planu pominje se priručnik IUCNa koji je korišćen za izradu plana upravljanja.

37. Str.15, podnaslov 2.1.2. Klimatske prilike

Srednja godišnja temperatura vazduha iznosi 5.3°C. Najtopliji mjesec je avgust sa srednjom mjesečnom temperaturom od 14.3°C a najhladniji je januar sa -3.8°C. Veći planinski predjeli nadmorske visine oko 2000m imaju srednju godišnju temperaturu vazduha ispod nule, odnosno oko 0 °C do -2 °C.

Komentar: Potrebno je unijeti temperaturne parametre kao što je urađeno u planu upravljanja za NP Biogradska gora, kako bi se moglo uraditi poređenje.

38. Str. 47, podnaslov Monitoring šumskih ekosistema, Značajan indikator koji pokazuje stepen oštećenja stabla je defolijacija. Ocjena defolijacije (opalost lišća/iglica) se vrši bez obzira na uzrok gubitka asimilacionih organa.

Tabela 17: Stepen defolijacije stabala na uzorcima

Komentar: Tabela nije jasna, koja je razlika između stepena defolijacije i procenta defolijacija?

39. Str. 79, 1. Plan adaptacije planinarskog doma Škrka u NP Durmitor

Komentar: Sagledati izmjenu novčanog iznosa